

NARODNA BANKA SRBIJE

PREGLED DEŠAVANJA NA SVETSKOM FINANSIJSKOM TRŽIŠTU

2–6. novembar 2020.

Sektor za monetarne i devizne operacije

Odeljenje za devizne rezerve

Odeljenje za operacije na otvorenom tržištu

Novembar 2020.

I Kretanja na tržištima razvijenih zemalja

1.1

Kretanje vodećih indeksa akcija

Indeks	Država	Nivo indeksa 6. 11. 2020.	Promena u %	
			1w	YoY
S&P 500	SAD	3.509,44	7,32%	14,06%
Dow Jones Industrial	SAD	28.323,40	6,87%	3,02%
NASDAQ	SAD	11.895,23	9,01%	41,43%
Dax 30	Nemačka	12.480,02	7,99%	-5,31%
CAC 40	Francuska	4.960,88	7,98%	-15,44%
FTSE 100	Velika Britanija	5.910,02	5,97%	-20,10%
NIKKEI 225	Japan	24.325,23	5,87%	4,38%
Shanghai Composite	Kina	3.312,16	2,72%	11,20%

Izvor: Bloomberg.

1.3

Kretanja na deviznom tržištu

EUR			USD				
Kurs		Promena EUR u %		Kurs		Promena USD u %	
		1w	YoY			1w	YoY
EUR/USD	1,1881	2,02%	7,36%	USD/EUR	0,8418	-1,97%	-6,86%
EUR/GBP	0,9032	0,38%	4,94%	USD/GBP	0,7603	-1,59%	-2,24%
EUR/CHF	1,0685	0,05%	-2,71%	USD/CHF	0,8993	-1,93%	-9,39%
EUR/JPY	122,72	0,69%	1,83%	USD/JPY	103,29	-1,31%	-5,15%
EUR/CAD	1,5483	-0,33%	6,08%	USD/CAD	1,3032	-2,30%	-1,20%

Izvor: Bloomberg.

1.4

Kamatne stope na tržištu novca*

Ročnost	EURIBOR			LIBOR								
				USD		GBP		CHF		Nivo u %	Promena u b.p.	
				Nivo u %	Promena u b.p.	Nivo u %	Promena u b.p.	Nivo u %	Promena u b.p.			
									1w	YoY		
O/N	-0,56%	-0,1	-1,9	0,10%	1,0	-147,0	0,05%	-0,1	-65,8	-0,72%	-0,1	-6,0
1M	-0,53%	1,5	-8,8	0,13%	-1,3	-162,7	0,04%	0,1	-67,2	-0,81%	-0,1	-7,0
3M	-0,51%	1,0	-10,7	0,21%	-1,0	-169,8	0,04%	0,0	-75,4	-0,77%	0,1	-5,8
6M	-0,51%	0,9	-17,3	0,24%	0,1	-168,1	0,07%	0,9	-82,9	-0,73%	0,3	-9,1
12M	-0,48%	0,6	-21,4	0,33%	0,3	-164,3	0,12%	-0,3	-86,7	-0,62%	0,2	-10,4

* EURIBOR i LIBOR za ročnosti od 1 do 12 meseci, a €STR, SOFR, SONIA i SARON za O/N.

Izvor: Bloomberg.

1.5

Referentne kamatne stope vodećih centralnih banaka*

	RKS (u %)	Poslednja promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje RKS za T4 (u %)
Evropska centralna banka	-0,5	-0,10	12. 9. 2019.	10. 12. 2020.	-0,50
Federalne rezerve SAD	0,00–0,25	-1,00	15. 3. 2020.	16. 12. 2020.	0,00–0,25
Banka Engleske	0,10	-0,15	19. 3. 2020.	17. 12. 2020.	0,10
Banka Kanade	0,25	-0,50	27. 3. 2020.	9. 12. 2020.	0,25
Narodna banka Švajcarske	-0,75	-0,50	15. 1. 2015.	17. 12. 2020.	-0,75

* RKS na poslednji dan izveštajnog perioda; kamatna stopa na depozitne olakšice za ECB (RKS je 0,00%).

Kurs EUR/USD

U izveštajnom periodu, evro je prema dolaru ojačao za 2,02%. Kurs EUR/USD kretao se u rasponu od 1,1603 do 1,1891 (tokom perioda trgovanja), odnosno od 1,1628 do 1,1881 (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Ovu nedelju obeležili su predsednički izbori u SAD, koji su dominantno uticali na kretanje valutnog para. Pored toga, pažnja investitora bila je usmerena i na sastanak FED-a, kao i na nove podatke s tržišta rada u SAD. U uslovima povećane averzije prema riziku, usled neizvesnosti oko izbora, dolar je na početku nedelje ojačao. Prema anketama, prednost imala je kandidat Demokratske stranke Bajden, ali je trka neizvesna u neopredeljenim saveznim državama (tzv. *swing states*), oko kojih se vodi najveća borba, a dodatnu neizvesnost kod investitora stvara nepoverenje u ankete, nakon što na prošlim izborima, 2016. godine, nisu uspele da predvide Trampovu pobedu. **Pogoršanju spremnosti za ulaganje na tržištu doprineo je i snažan rast novih slučajeva virusa korona u svetu.** U Evropi, broj novih slučajeva se udvostručio u proteklih pet nedelja, a ukupan broj infekcija premašio je deset miliona.

U utorak, na dan održavanja izbora, **dolar je oslabio u uslovima povećane spremnosti za rizik, usled očekivanja investitora da će Bajden odneti pobedu, što bi dovelo do većeg paketa fiskalne pomoći**, a fiskalna potrošnja bila bi verovatno još veća ako demokrati preuzmu kontrolu i nad Senatom.

U izveštajnom periodu evro ojačao prema dolaru za 2,02%

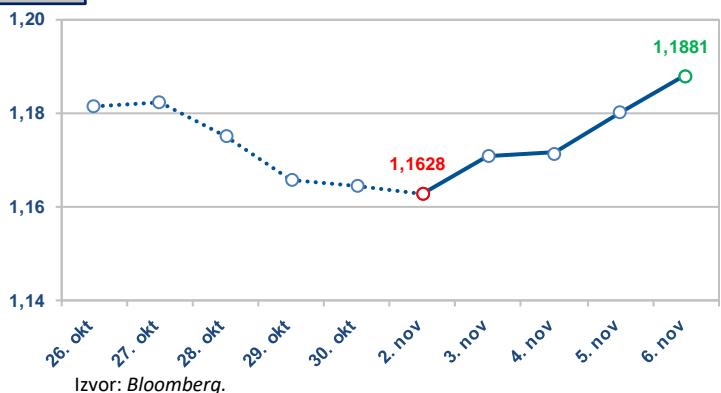
Sredinom nedelje dolar je najpre jačao, nakon što je prema **prvim rezultatima brojanja glasova Tramp imao prednost** u ključnim saveznim državama, pa je izgledalo da će on, suprotno rezultatima anketa, odneti pobedu. Jačanju averzije prema riziku doprinela je i činjenica da **demokrati neće preuzeti kontrolu nad Senatom**, te da neće doći do „plavog talasa”, kako su mnogi očekivali, **što smanjuje verovatnoću velikog fiskalnog stimulusa**. Međutim, optimizam na tržištu je jačao nakon što je daljim brojanjem glasova **prednost u izbornoj trci preuzeo Bajden**, a naročito nakon što je proglašena njegova pobeda u Viskonsinu. U takvim okolnostima dolar je slabio, pa je na kraju dana ipak zabeležio blagi pad prema evru.

Dolar je nastavio da slabi i narednog dana usled **sve veće verovatnoće da će Bajden postati novi predsednik SAD**, nakon što je proglašena njegova pobeda i u Mičigenu. S druge strane, **Tramp je najavio podizanje brojnih tužbi u više saveznih država** kako bi osporio validnost naknadno pristiglih glasova.

FED je na sastanku zadržao referentnu stopu na istom nivou (raspon od 0,0–0,25%) i odlučio da **nastavi neto kupovine državnih i hipotekarnih obveznica u okviru programa QE** najmanje u istom obimu. Prognoze (*forward guidance*) su takođe ostale nepromenjene.

1.6

Kurs EUR/USD tokom izveštajnog perioda

1.7

Kurs EUR/USD u poslednjoj godini dana

1.8

Promena vrednosti evra prema odabranim valutama

Krajem nedelje nastavljeno je slabljenje dolara, a **Džozef Bajden bio je sve bliži tome da postane 46. predsednik SAD**, nakon što je preuzeo vođstvo i u saveznim državama Pensilvaniju i Džordžiju. **U petak su objavljeni i podaci s tržišta rada u SAD**, koji su pokazali nastavak solidnog rasta zaposlenosti u oktobru. Broj radnih mesta van sektora poljoprivrede u SAD (*NFP – Non-Farm Payrolls*) povećan je za 638 hiljada, a stopa nezaposlenosti je smanjena na 6,9%.

Jačanju evra tokom nedelje doprinele su i vesti da se EU približila dogovoru o novom budžetu.

Kurs EUR/USD je izveštajni period završio na nivou od 1,1881 dolar za evro.

Državne obveznice SAD

Prinosi državnih obveznica SAD su tokom nedelje smanjeni na dužem delu krive, dok su kod instrumenata kraće ročnosti ostali skoro na istom nivou, tako da je nagib krive smanjen. Prinos dvogodišnje obveznice ostao je nepromenjen (na 0,15%), dok je prinos desetogodišnje obveznice smanjen za oko 6 b.p. (na 0,82%).

Na kretanje prinosa najviše je uticalo održavanje izbora u SAD, na kojima je, prema preliminarnim podacima, predstavnik Demokratske stranke Džo Bajden pobedio u trci za predsednika, ali je Republikanska stranka zadržala većinu u Senatu. Takođe, na prinose je uticao i nastavak snažnog širenja epidemije u SAD i u svetu, sastanak FED-a, kao i podaci objavljeni tokom nedelje, koji ukazuju na nastavak solidnog oporavka ekonomskog aktivnosti i stanja na tržištu rada.

Na sastanku održanom sredinom nedelje, FED je zadržao referentnu stopu na istom nivou (raspon od 0,0–0,25%) i odlučio da nastavi neto kupovine državnih i hipotekarnih obveznica u okviru programa QE najmanje u istom obimu (120 mlrd dolara mesečno). Očekivanja (koja su izmenjena na prethodnom sastanku) takođe su ostala nepromenjena. Ove odluke su donete jednoglasno i bile su u skladu sa očekivanjima većine analitičara i učesnika na tržištu. U izveštaju sa sastanka se navodi da će zdravstvena kriza i dalje uticati na ekonomsku aktivnost, zaposlenost i inflaciju u kratkom roku, ali i da predstavlja značajne rizike i u srednjem roku. Ponovo je izražena spremnost za dodatnim merama monetarne politike, ako se realizuju rizici koji ugrožavaju ciljeve FED-a, ali je naglašeno i da su neophodni dodatni fiskalni podsticaji.

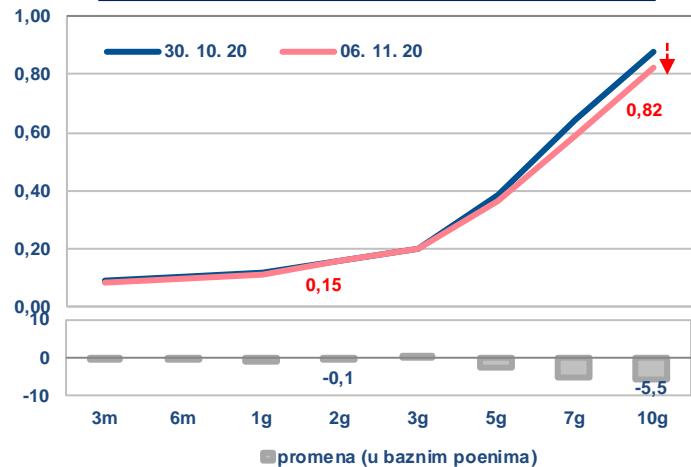
PMI indeks ukazuje na nastavak ekspanzije u uslužnom sektoru, dok je rast u proizvodnom sektoru i dalje slab

Krajem nedelje objavljeni su podaci s tržišta rada, koji ukazuju na nastavak solidnog rasta zaposlenosti u oktobru, uprkos očekivanjima da bi oporavak mogao biti zaustavljen usled ponovnog intenziviranja epidemije i izostanka dodatne fiskalne pomoći. Rast zaposlenosti za poslednjih šest meseci bio je preko 12 mln, ali je broj zaposlenih i dalje za oko 10 mln manji nego pre početka epidemije. **Broj radnih mesta van sektora poljoprivrede u SAD (Non-Farm Payrolls) povećan je za 638 hiljada.** Snažan rast beleži se u privatnom sektoru (906 hiljada), posebno u delatnostima ugostiteljstva i zabave, trgovine, transporta i poslovnih usluga, dok se u državnim sektorima beleži pad od 268 hiljada, velikim delom usled završetka angažmana zaposlenih na popisu stanovništva. Stopa nezaposlenosti je smanjena na 6,9% (sa 7,9% u septembru). Ipak, ona je i dalje daleko iznad nivoa iz februara, pre početka epidemije u SAD, kada je iznosila 3,5%.

ISM indeks proizvodnog sektora znatno je povećan tokom oktobra, na 59,3 (nakon 55,4 u septembru), dok je ISM indeks uslužnog sektora bio na nivou od 56,5 (u septembru 57,8). Vrednosti oba pokazatelja daleko su u zoni ekspanzije i ukazuju na nastavak solidnog rasta aktivnosti u privatnom sektoru peti mesec zaredom, nakon kontrakcije u aprilu i maju. Ipak, održavanje ovakvog tempa rasta u narednom periodu biće teško. Pored nastavka epidemije, na usporavanje bi mogao da utiče i izostanak novih fiskalnih mera podrške u dužem periodu (imajući u vidu da će Kongres verovatno ostati podeljen i posle izbora), kao i dolazak hladnijeg vremena, koje će ugroziti rad mnogih preduzeća (poput restorana i barova) koja u uslovima epidemije zavise od rada na otvorenom.

1.9

Kriva prinosa državnih obveznica SAD, u % (benčmark izdanja s početka perioda)

Izvor: Bloomberg.

1.10

Značajni pokazatelji privredne aktivnosti SAD

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Broj novih radnih mesta van sektora poljoprivrede (u hiljadama)	Okt.	580	638	672
ISM indeks proizvodnog sektora	Okt.	56,0	59,3	55,4
Trgovinski deficit (u mlrd USD)	Sep.	-63,9	-63,9	67,0

Izvor: Bloomberg.

1.11

Prinos generičkih dvogodišnjih i desetogodišnjih državnih obveznica SAD, u %

Državne obveznice Nemačke

Tokom izveštajnog perioda, prinosi nemačkih državnih obveznica zabeležili su blagi rast duž cele krive, osim na najkraćem delu, gde je zabeležen blagi pad. Na kretanje prinosu tokom nedelje u najvećoj meri uticala je neizvesnost oko izbora u SAD. Prinos nemačke dvogodišnje obveznice povećan je za 1,4 b.p., na -0,78%, dok je prinos desetogodišnje obveznice povećan za 0,7 b.p. i iznosi -0,62%.

PMI kompozitni indeks zone evra, prema konačnim podacima za oktobar, iznosi 50,0, što je iznad preliminarne procene od 49,4 i ukazuje na stagnaciju ekonomske aktivnosti početkom poslednjeg tromesečja. Veća vrednost indeksa posledica je boljeg od očekivanog kompozitnog indeksa za Nemačku i Francusku. Ipak, **u nastavku tromesečja očekuje se dalji pad vrednosti indeksa** nakon uvođenja restriktivnih mera u mnogim zemljama.

Maloprodaja u zoni evra smanjena je za 2% u septembru, što je više od očekivanja (-1,5%), nakon rasta od 4,2% u avgustu. U odnosu na isti mesec prethodne godine, maloprodaja je veća za 2,2%. U odnosu na nivo iz februara ove godine, maloprodaja na kraju septembra i dalje je veća oko 1%. **U narednom periodu očekuje se pad maloprodaje** kao posledica uvedenih restriktivnih mera, što će negativno uticati na potrošnju i BDP u poslednjem tromesečju.

Guverner Bundesbanke Vajdman rekao je da su svi instrumenti na raspolaganju ECB-u, uključujući i smanjenje kamatne stope. Iako će se negativni efekti smanjenja stope uvećati, i dalje nije dostignut nivo kojim bi negativni efekti bili veći od pozitivnih. Fleksibilnost programa PEPP nije neograničena i na kraju će kupovine morati da budu u skladu sa učešćem svake države u kapitalu ECB-a.

Industrijska proizvodnja u Nemačkoj povećana u septembru za 1,6%

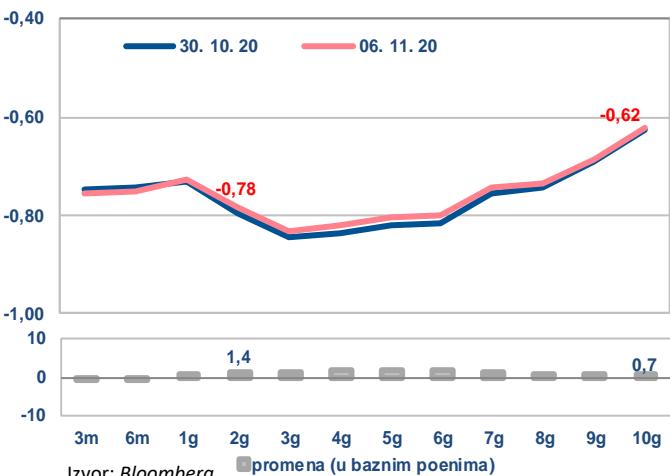
Industrijske porudžbine u Nemačkoj u septembru su povećane za 0,5%, nakon rasta od 5% u avgustu, čime je nastavljen oporavak nakon pada u martu i aprilu. Znatno manji rast nego u prethodnom mesecu posledica je pre svega snažnog pada kategorije ostale transportne opreme (kao što su vazduhoplovi), dok bez ove veoma volatilne kategorije porudžbine beleže rast od 2,5%, nakon 5,5% u avgustu i nalaze se na pretkriznom nivou.

Industrijska proizvodnja u Nemačkoj povećana je u septembru za 1,6% (očekivano 2,5%), nakon rasta od 0,5% u prethodnom mesecu. Na godišnjem nivou industrijska proizvodnja je niža za 7,3% (očekivano -6,5%), nakon -8,7% u prethodnom mesecu. U septembru rast su zabeležili svi sektori, ali je on bio najveći u automobilskom sektoru, dok je građevinski sektor zabeležio relativno slab rast. Proizvodnja se sada nalazi na 92% nivoa pre krize, pri čemu je jaz u odnosu na nivo pre krize najveći u automobilskoj, a najmanji u hemijskoj industriji.

Ovi podaci ukazuju na to da se **u narednim mesecima može očekivati dalji oporavak industrijske proizvodnje**, kao i da će u četvrtom tromesečju **proizvodni sektor barem delimično kompenzovati očekivani pad u uslužnom sektoru**, prouzrokovani ponovno uvedenim restriktivnim merama.

1.12

Kriva prinosu državnih obveznica Nemačke (benčmark izdanja s početka perioda)

1.13

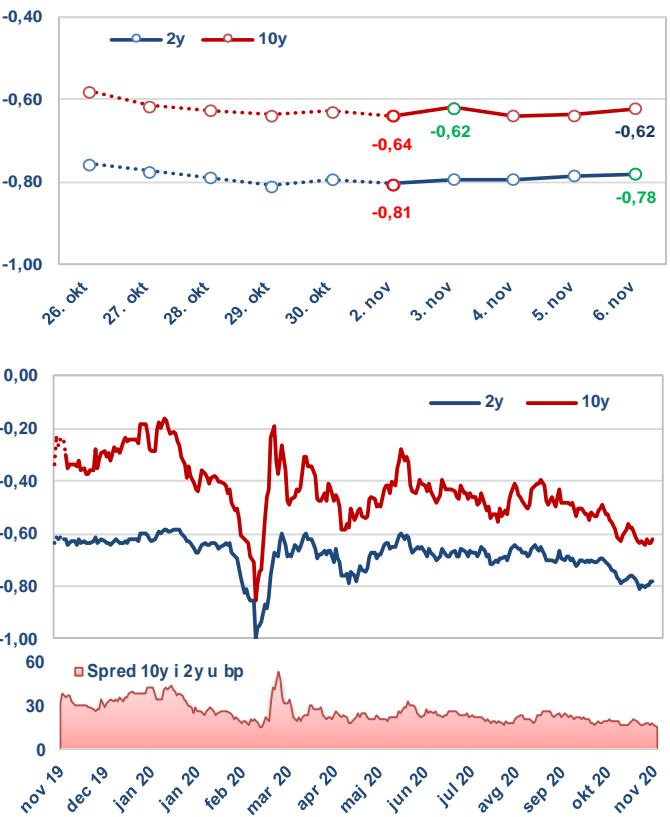
Značajni pokazatelji privredne aktivnosti zone evra

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Industrijske porudžbine, Nemačka, MoM	Sep.	2,0%	0,5%	4,9%
Industrijska proizvodnja, Nemačka, MoM	Sep.	2,5%	1,6%	0,5%
PMI kompozitni indeks, zona evra, konačno	Okt.	49,4	50,0	49,4

Izvor: Bloomberg.

1.14

Prinos generičkih dvogodišnjih i desetogodišnjih državnih obveznica Nemačke, u %

II Kretanja na tržištima izabralih zemalja u razvoju

2.1

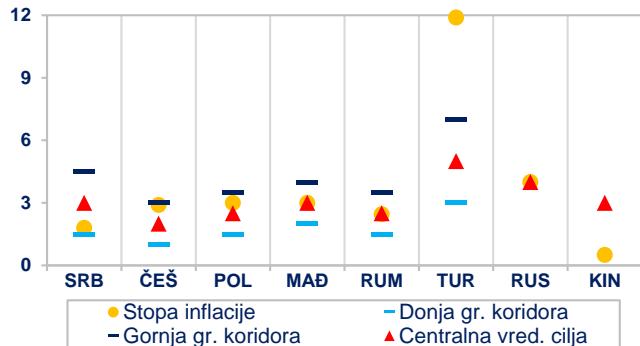
Referentne kamatne stope centralnih banaka zemalja u razvoju

	RKS (u %)*	Promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje (kraj T4, %)*
Srbija (NBS)	1,25	-0,25	11. 6. 2020.	12. 11. 2020.	1,25
Češka (CNB)	0,25	-0,75	7. 5. 2020.	17. 12. 2020.	0,25
Poljska (NBP)	0,10	-0,40	28. 5. 2020.	2. 12. 2020.	0,10
Madarska (MNB)	0,60	-0,15	21. 7. 2020.	17. 11. 2020.	0,60
Rumunija (NBR)	1,50	-0,25	5. 8. 2020.	n/a	1,50
Turska (CBRT)	10,25	2,00	24. 9. 2020.	19. 11. 2020.	10,25
Rusija (CBR)	4,25	-1,00	24. 7. 2020.	18. 12. 2020.	4,25
Kina (PBoC)	4,35	-0,25	23. 10. 2015.	n/a	4,35

Izvor: Bloomberg /*prikazane su projekcije dostupne na osnovu anketa sprovedenih u avgustu (CNB, MNB, NBR) i oktobru (NBS, NBP, CBRT, CBR).

2.2

Inflacija u zemljama u razvoju (u %, YoY)

Izvor: Bloomberg i sajтовi centralnih banaka (poslednji podatak)

Dešavanja na lokalnim tržištima

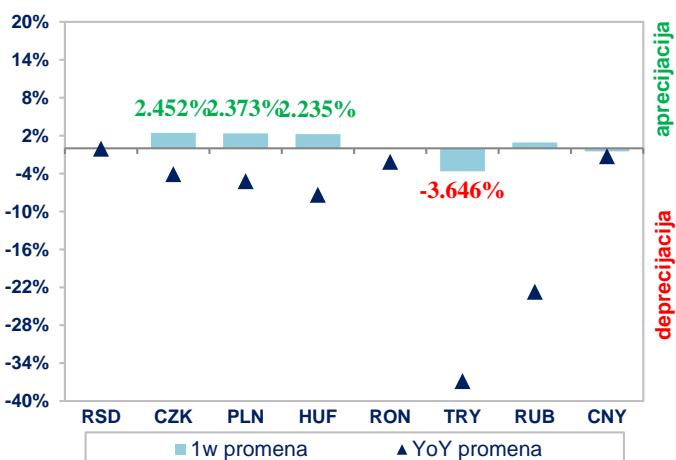
Centralna banka Poljske je na sastanku Monetarnog odbora održanom 6. novembra **zadržala referentnu stopu na nepromjenjenom nivou od 0,1%**. Predstavnici ove banke ponovo su istakli da će nastaviti sa sprovođenjem programa *QE* i u narednom periodu. Takođe, ponovo su ukazali i na umeren oporavak ekonomije Poljske u T3 ove godine, pri čemu su istakli i potencijalni negativan uticaj ponovnog pogoršanja epidemije virusa korona u Poljskoj na privredni rast zemlje u T4 2020. godine. Na sastanku su **iznete i nove prognoze ekonomskih pokazatelja**, prema kojima se sa oko 50% verovatnoće prognozira da će stopa rasta BDP-a Poljske u 2020. godini biti u rasponu od -4,1% YoY do -3,0% YoY (prethodno očekivana u rasponu od -7,2% YoY do -4,2% YoY), dok se **stopa inflacije očekuje u rasponu od 3,4% YoY do 3,5% YoY** (prethodno očekivana u rasponu od 2,9% YoY do 3,6% YoY).

Centralna banka Češke je na sastanku Monetarnog odbora održanom 5. novembra takođe **zadržala referentnu stopu na nepromjenjenom nivou od 0,25%**. Predstavnici ove banke su nakon sastanka **objavili i nove prognoze o kretanju referentne stope**, prema kojima se sledeće godine očekuju čak tri povećanja referentne stope. Međutim, članovi Monetarnog odbora su istakli da se u trenutnim uslovima ipak očekuje **zadržavanje referentne stope na nepromjenjenom nivou u dužem periodu od prognoziranog**.

Tokom izveštajnog perioda, objavljene su i vrednosti pojedinih ekonomskih pokazatelja za odabrane zemlje u razvoju koje posmatramo. Naime, **objavljena je stopa inflacije u Turskoj**, koja je **u oktobru bila na nivou od 11,89% YoY** (blago iznad nivoa od 11,75% YoY iz septembra ove godine), pri čemu je povećanje stope inflacije ostvareno u uslovima značajne deprecijacije domaće valute, a uprkos preduzetim merama za pooštavanje monetarne politike ove centralne banke. Takođe, **povećana je stopa bazne inflacije u Turskoj**, koja je **u oktobru bila na nivou od 11,5% YoY** (prethodno bila na nivou od 11,3% YoY). Pored toga, krajem izveštajnog perioda **objavljena je i stopa rasta industrijske proizvodnje u Češkoj**, koja je **u septembru bila na nivou od -2,0% međugodišnje** (iznad nivoa od -5,5% iz avgusta ove godine), pri čemu je na njeno povećanje prvenstveno uticao oporavak eksterne tražnje.

2.3

Promena lokalnih valuta izabralih zemalja u razvoju prema evru

Izvor: Bloomberg, osim za RSD (srednji kurs NBS).

2.4

Prinosi desetogodišnjih državnih obveznica u lokalnoj valuti

	Prinos (u %)	Promena u b.p.	
		1w	YoY
Srbija	3.270	-3.8	38.6
Češka	1.014	0.3	-38.0
Poljska	1.156	-2.5	-85.2
Madarska	2.056	-19.6	11.8
Rumunija	3.164	-17.4	-103.8
Turska	13.810	-29.0	124.0
Rusija	5.895	-25.5	-46.5
Kina	3.196	1.7	-5.7

Izvor: Bloomberg, osim za Tursku (Reuters).

III Kretanja na tržištima zlata i nafte

Zlato

Tokom izveštajnog perioda, cena zlata je zabeležila rast od 3,83%. Ona se kretala u rasponu od 1.893,65 do 1.951,73 dolara po finoj unci zlata (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Na rast cene zlata, tokom posmatrane nedelje, uticali su sledeći faktori: pad vrednosti dolara i akcija, neizvesnost u vezi s rezultatima predsedničkih izbora i izbora za Senat u SAD, uz mogućnost postizbornih previranja i spornog ishoda, koji predstavljaju značajan rizik, zabrinutost o rastu broja zaraženih virusom korona širom sveta, saopštenje FED-a da će nastaviti s programom obezbeđivanja likvidnosti otkupom dužničkih HoV, kao i konstatacija predsednika FED-a Pauela, na konferenciji posle redovnog sastanka FOMC-a, da će dodatni fiskalni stimulansi možda biti potrebni.

Cena zlata zabeležila rast od 3,83%, na kraju izveštajnog perioda iznosila 1.951,73 dolara po unci

Na povremeni pad cene zlata, tokom posmatrane nedelje, uticali su sledeći faktori: **ETF instrumenti na zlato** beležili su odlive nekoliko nedelja zaredom, prvi put u ovoj godini, jer su investitorи zatvarali svoje pozicije pred predsedničke izbore u SAD, jačanje vrednosti dolara početkom nedelje, kao i spekulacije da bi pobeda republikanaca na izborima za Senat u SAD znatno otežala da demokrati proguraju obimni program fiskalne podrške koji su najavljivali.

3.1

Zlato (dnevni podaci, USD po unci)

Izvor: Bloomberg.

Nafte

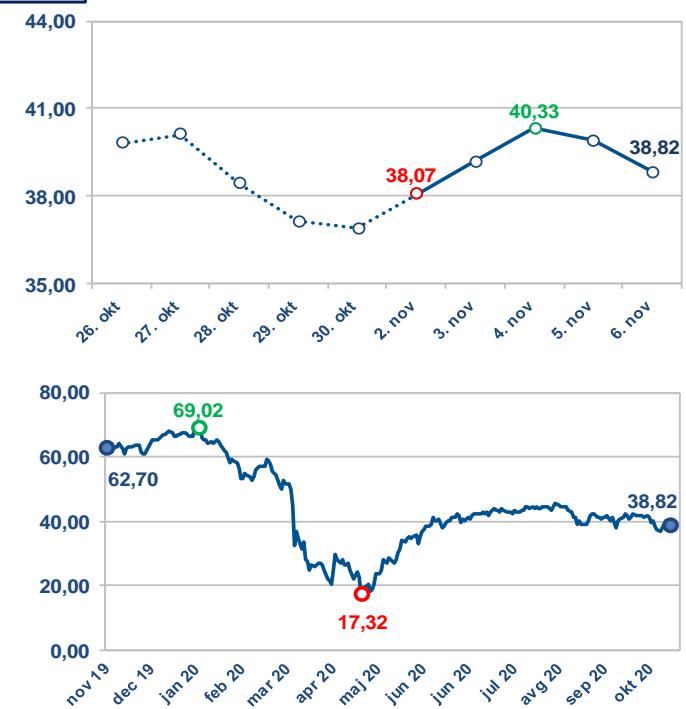
Tokom izveštajnog perioda, zabeležen je rast cene nafte tipa brent od 5,20%, koja se kretala u rasponu od 38,07 do 40,33 dolara po barelu (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Na rast cena nafte, tokom posmatrane nedelje, uticali su sledeći faktori: vest da bi Rusija mogla podržati produženje kvota o ograničenju proizvodnje sirove nafte i nakon 31. decembra, spekulacije da bi eventualna pobeda Trampa zadržala na snazi sankcije prema Iranu, uz njegovu podršku sporazumu o smanjenju proizvodnje OPEC+, izveštaj Američkog instituta za naftu o snažnom padu zaliha sirove nafte u SAD, slabljenje vrednosti dolara, kao i objavljanje vesti da je Kina u septembru povećala uvoz nafte iz SAD i Saudijske Arabije.

Cena nafte zabeležila rast od 5,20%, na kraju posmatranog perioda iznosila 38,82 dolara po barelu

3.2

Cena nafte tipa brent (USD po barelu)

Izvor: Bloomberg.